

## PROLOOG

### 18. sajand. Suuremõisa loss

Jakob armastas Hiiumaad kahe asja – ilusate piigade ja ratsutamise – pärast. Ratsutamiseks olid siin lõpmatud võimalused ja lossis töötas palju kauneid piigaid, keda ta ajaviitmise ja ka iseenda lõbustamise eesmärgil tihti võrgutas.

Ta oli lastest kõige noorem ja ainus, kes veel ema juures elas. Enamik tema õdesid-vendi oli juba abielus ja kes seda veel polnud, oli saarelt nii ruttu kui võimalik plehku pannud ja elas nüüd mujal Eestis või Venemaal. Igatahes ei käinud nad enam juba ammu külas ja kui nad mingi asja pärast siiski Hiiumaale sattusid, polnud Jakobil nendega midagi ühist. Ainuke vend, kellega Jakob suhtles ja kes ka mõnikord külas käis, oli Johann. Nende vanusevahe oli küll peaaegu kaheksa aastat, aga ühine huvi ratsutamise ja naiste vastu tegi suhtlemise kergeks. Johannist oli aastate jooksul saanud isalik eeskuju. Poiste isa oli surnud, kui Jakob oli olnud kõigest aastane. Seega Jakob oma isa ei mäletanud. Johannist, kes oli jäänud koju teistest kauemaks ja kellega mängides oli Jakob üles kasvanud, oligi seetõttu saanud mees, kes oli Jakobile eeskujuks ja

eluõpetajaks. Polnud siis ime, et neil oli ühiseid huvisid. Samas on vast kõik seitsmeteistkümneaastased poisid nii tüdrukutest kui ka ratsutamisest huvitatud.

Jakob ei tahtnud seda endale tunnistada, aga ema oli teda väga hoidnud ja ka ära hellitanud. Ema lahendas kõik ta probleemid, eriti kui poiss lubas, et proovib end parandada, ja oma käitumist kahetses.

Viimase aasta jooksul oli neli piigat rasedaks jäänud ja Jakob teadis, et emale see ei meeldi. Ema jaoks oli hea piiga leidmine töö, millest ta parema meelega oleks tahtnud pääseda. Ema jutu järgi oli neid raske leida ja pärast viimast juhtumit oli ta Jakobile ultimaatumi esitanud: kui veel üks piiga rasedaks jääb, siis on sellel tagajärjed. Ema määrab oma testamendis sel juhul mingi osa Jakobi tulevasesst pärandusest piiga lapsele. Kui ema sellega välja oli tulnud, oli Jakob temaga igati nõus olnud. Vähemalt ema ees. Loomulikult on ta kõigea nõus, kui ainult ema oleks nii kena ja ka seekord probleemi kuidagi lahendaks.

Aga samas oli Jakob palunud emal piigade valikul pisut ka Jakobiga arvestada. Kui ema ka edaspidi nii ilusaid piigasid tööle võtab, siis ei suuda poeg end taltsutada. Seega palus ta ema järgmise piiga otsingul valida keegi, kes ei ole nii ilus, nagu kõik eelmised olid olnud. Nii oli see jutt olnud viimasel korral, kui järjekordne piiga oli rasedaks jäänud.

Poja meelest oli ema lubadus lihtsalt näitemäng. Jakob oli kindel, et ema oli teda ainult hirmutanud. Kui midagi sellist jälle juhtub, küll siis ema aitab taas. Nagu alati. Oli Jakob ju ometi ema lemmikpoeg ja pealegi ainuke laps, kes veel tema katuse all elas.

Läbi metsa ratsutades rääkis ta ka Johannile oma näitemängust emaga. Uhkustas sellega, et suudab ema alati ümber sõrme keerata, ükskõik kui hullu olukorda ta sattunud oli. Johann naeris, aga ei saanud venda hoiatamata jätta, et ka ema kannatusel on piirid. Johann ei olnud sugugi sama kindel kui Jakob, et ema ultimaatumit täide ei vii. Nende ema oli tugev naine ja oma lubadusi oli ta alati pidanud. Mingi tagamõte Jakobi hoiatamisega oli tal kohe kindlasti olnud, aga mis see oli, jäi praegu veel mõistatuseks. Et ema Jakobi osast talle kuuluvast pärandusest sellise tühja asja pärast ilma jätaks, tundus siiski pisut liiga äärmuslik.

Ülejäänud tee arutasid vennad erinevaid tagajärgi, mis emal võiks mõttes olla. Öö oli pime ja kui täiskuu poleks neile teed valgustanud, oleks nad kergesti võinud teelt kõrvale eksida. Varsti paistsidki lossi kontuurid ja vilkuv tuluke talli ees aitas nad kiiresti koju. Vennad olid oodatud. Tallipoiss seisis talli ees, valmis hobuste eest hoolt kandma, ja lossis oli neid kindlasti ootamas maitsev õhtueine. Hobustelt maha hüpates tundsid mõlemad noorhärрад, kuidas külm tuul kuuealuse jahedaks tegi. Esimene lumi ei olnud enam kaugel. Nad andsid hobused tallipoisile ja ruttasid lossi poole

„Jakob Pontus Stenbock!“

Ema nõudlik hääl kajas üle kogu lossi. See ei olnud igapäevane rõõmus tervitus. Jakob vaatas Johanni poole. Kas võis loota, et vend aitab tal ema hurjutamisest pääseda? On tal võimalus enne ema trepist allajõudmist põgeneda? Aga ei, vennalt abi saamine paistis sama lootusetu kui ema riidlemisest pääsemine. Johann oli ema

hüüde peale salongi läinud ja endale klaasi brändit valanud. Nüüd istus ta rahulikult lähimasse tugitooli ja ootas nagu pealtvaataja näitemängu algust. Naeratus tema näol kõneles enda eest. Ta tahtis näha seda, millega Jakob oli uhkustanud. Tahtis näha, kas see, mida Jakob oli rääkinud, ka paika peab.

„Nüüd oled sa jälle sellega hakkama saanud! Kas ma ei hoiatanud sind? Kas ma ei öelnud sulle, et hoia end minu piigadest eemale? Sa pead oma nimele mõtlema. Sa pole enam mingi poisike. Sa oled selle lossi noorhärja ja pead selle tiitli vääriliselt ka käituma. Teised on siis minu jutule tulnud, kui oli veel midagi teha, kui oli lootust asi ilusasti lahendada. Aga seekord läks teisiti. Miina on juba paar kuud käima peal, kõht veel välja ei paista. Kas sa oled sellest kogu aeg teadnud?“

Ei, Miina rasedusest polnud Jakobil mingit aimu. Kuidas olekski saanud olla? See polnud just asi, millest nad rääkisid – kui üldse midagi rääkisid. Nad ei kohtunud ju rääkimise pärast, kui nii öelda võib. Miina oli üks ema ilusamaid piigasid ja pealegi ainult aasta Jakobist vanem. Nad olid teineteist lapsest saati tundnud. Miina ema oli olnud Jakobi ema toateenija ja kui Miina ema haigeks jäi, andis lossiproua tema koha Miinale. Jakob ja Miina olid väiksenäolise lossiaias tihti mänginud. Siis aga oli Jakob paar aastat Euroopas koolis olnud ja kui ta saarele tagasi tulnud oli, polnud ta Miinat isegi ära tundnud. Miinast oli saanud erakordselt ilus noor naine ja Jakob ei suutnud temalt pilku pöörata, veel vähem teda võrgutamast hoiduda. Miinale paistis tähelepanu meeldivat. Jakob veetis noore naisega nii palju aega kui võimalik, aga

Miina polnud Jakobile maininud, et ta last ootab. Esi-  
algne kohkumus kadus, kui Jakobi pilk Johanni omaga  
ristus. Nüüd tahtis ta vennale näidata, kuidas ta ema  
ümber sõrme keerab. Ta pilgutas vennale silma. Näite-  
mäng võis alata.

„Ma ütlesin ju emale, et ta nii ilusaid piigasid tööle ei  
võtaks. Seega peab ütleva, et eks see ole pisut ema enda  
viga ka, et asjalood nii läksid.“

„Jakob Pontus Stenbock, lõpeta silmapilk! Kui arvad,  
et jälle oma tahtmise saad, siis seekord sa eksid. Sinu hea  
nime – ja perekonna hea nime – säilitamise pärast lahen-  
dan ma selle olukorra. Loomulikult. Aga seekord on ajal  
tagajärg, mis ka sind puudutab. Kapten Müür on nõus-  
tunud Miinaga abielluma. Esimene mahakuulutamine  
kirikus on sel pühapäeval. Otse loomulikult ei ole kapten  
Müürile Miina lapseootus teada ja nii see ka jääb. Kapten  
peab kohe pärast pulmi Peterburisse sõitma ja tuleb alles  
aasta pärast tagasi. Laps sünnib ajal, kui ta ära on, ja mis  
sünniaega puutub, siis ütleme, et laps sündis oodatust  
varem. Kapten Müür saab sinu lapse isaks. Aga sa tead, et  
mina pean alati oma lubadusi, mu kallis poeg. Miina laps  
kirjutatakse minu testamenti sisse ja selle võrra väheneb  
sinu pärandus.“

Viimane lause pani Johanni oma toolis liigutama ja  
tema käes olnud brändiklaas kukkus põrandale. Klirin,  
mille katkiläänud klaas tekitas, kajas üle kogu salongi.  
Jakob seisis, nagu oleks kogu maailma tina tema jalga-  
desse koondunud. Mõlemad noormehed vaatasid emale  
otsa ja proovisid tema sõnadest aru saada. See, mida ema  
oli öelnud, ei saanud tõsi olla. See oleks ju täielik skandaal.

„Ema ei mõtle seda ometi tõsiselt?“ Johann oli püsti tõusnud.

„Ma mõtlen seda väga tõsiselt. Miina ema on mind siin üksikul saarel nii palju aidanud, mulle toeks olnud, teinud palju rohkem, kui ühe piiga töö nõuab. Ta oli pärast isa surma teile kõigile teise vanema eest. Ta oli rohkem teiega kui oma tütreaga, et teie ja minu leina leevendada. Ma valisin Miina oma uueks piigaks, kuna arvasin, et teie vana sõprus on aluseks uuele sõprusele. Et sa suudad selle tõttu ennast temast eemale hoida; et sõprus jääb sõpruseks. Aga sa ei teinud seda, kuigi hoiatasin sind. Südametunnistus ei luba mul lasta Miinat sohilapsega külla minna, elu lõpuni pilgete all elada, põllul töötada ja sellest hoolimata võibolla siiski nälga surra. Ainuke asi, mida ma praegu tema heaks saan teha, on talle mees leida ja tema elujärg kindlustada. Ja seda ma kavatsen ka teha.“

Ema jutustas edasi sellest, kuidas Miina oli talle asjast rääkinud. Ta oli Miina käest küsinud, miks too polnud kohe tema juurde tulnud, kui aru sai, et last ootab. Selle peale oli Miina ainult nutnud ja andestust palunud, tal polevat selleks julgust olnud. Kui siis lapseootus aga edasi arenenud oli, polnud tal enam valikut. Ta olevat olnud ahastuses. Koos lossiprouaga olid nad siis võimaliku abi-kaasa peale mõtlema hakanud ja oli tulnud välja, et kapten Müür olevat Miina vastu juba pikemat aega huvi üles näidanud. Miina olevat arvamusel, et kapten Müür on hea mees, ja sellega oli asi otsustatud. Armastusel polnud siin mingit tähtsust, oluline oli leida keegi, kes oleks võimaline Miina ja lapse eest hoolt kandma. Seejärel oli ema kapten Müüri enda juurde kutsunud ja asja uurinud.

Miina oletus pidas paika. Kapten Müür oli tööpoolest Miinast huvitatud. Lossiproua olevat seepeale maininud, et ka Miina on kapten Müürist rääkinud, ja soovitanud, et kapten Müür võiks Miinale kosja minna, mida mees olla ka teinud. Sellega oli probleem lahendatud.

„Aga ema ...“

Jakob kaalus oma sõnu.

„Ma saan aru, et sa tahad asja lahendada, ja ma olen sulle väga tänulik, et sa järjekordselt mu väiksele eksisammule lahenduse leidsid, aga kas sellepärast peab minu pärandust jagama hakkama? Kui asjale sellest küljest vaadata, siis võib ju külast teisigi tulla pärandust nõudma.“

Seda poleks Jakob siiski pidanud ütlema. Kui ema seekord Jakobi poole pöördus, pildusid ta silmad tuld. Oli näha, et tal oli raskusi enda vaos hoidmisega, aga tema kasvatus ei jätnud teda ka sellel raskel hetkel. Ta huuled vaevu liikusid, kui ta järgmised sõnad välja pressis:

„Jakob Pontus. Mul ei ole kombeks asju mitu korda öelda ja ma ei kavatse ennast ka nüüd kordama hakata. Kui sa otsustasid mind mitte kuulata, siis oli see sinu valik. Mina olen oma põhjuse sulle mitmekordselt ära seletanud. Küllap oled sa aru saanud, et ka minu kannatusel on piir. Igal teol on tagajärg ja ma loodan, et sa oled enda omast nüüd õppinud. Kahetsen ainult, et ma pole seda sulle varem suutnud selgeks teha. Loodame, et asja annab veel parandada.“

Ema keeras poistele selja ja lahkus salongist. Kogu tema olek kiirgas otsusekindlust. Kui ema sellises tujus oli, siis olid kõik Jakobi trikid ja ema ümber sõrme keeramise taktikad kasutatud. Kui ema oli midagi otsustanud,

oli võimatu teda ümber veenda. Kõik need isa surma järel üksinda veedetud aastad olid ta karmiks muutnud. Tema oli lossi ainus käskija ja viimane sõna jäi alati talle. Kui ema kleidi kahin trepilt kadus, võtsid mõlemad vennad istet. Pärast lühiajalist vaikust küsis Jakob:

„Kas sa arvad, et emal on pärandusega tósi taga? Kas sa arvad, et Miina laps saab osa minu pärandusest?“

Johann noogutas.

„Paistab, et ema on oma otsuses kindel. Miina on vist emale tähtsam kui kõik teised piigad, kellega sa oled lõbutsenud. Ütle mulle üht asja, vend. Miks sa oma vajadusi lõbumajas ei rahulda nagu kõik teised noorhärnad Eestimaal? Miks endale ilmaaegu probleeme tekitada?“

Jah, miks? Hiiumaa tüdrukud olid nii nooruslikud, kuidagi värsked, rikkumata ja ilusad. Lõbutüdruku voodisse saamine ei olnud mingi raskus, eriti kui sul veel raha oli. Tulemus ja võidutunne olid aga palju mõnusamad ja rahuldust pakkuvad, kui võidu nimel tuli ka vaeva näha. Ent siis oli Miina jälle ta ellu tulnud ja ta pea täiesti segi ajanud. Kuna ema oli suhted piigadega ära keelanud, polnud neil muud valikut, kui metsas või pargis kohtuda. Ema paistis arvavat, et Jakob ainult mängis Miinaga, aga see polnud päris tósi. Noormehel oli seda endalegi raske tunnistada, aga ema sõnad olid teda sügavalt puudutanud. Ta oli Miinasse armunud. Ta oleks hea meelega Miina naiseks võtnud, aga see oli mõeldamatu. Krahv ja piiga ei abiellu teineteisega, nii see lihtsalt on ja kogu lugu. Nüüd siis abiellub Miina kapten Müüriga ja tema lapsest saab kapten Müüri laps. Jakob peab end eemale hoidma. Arvata võis, et tema peab nüüd ka Hiiumaa seljataha



jätma. Igal juhul ei saa ta kunagi selle lapse üleskasvamist näha. Ja mis veelgi hullem, ta ei saa enam Miinat näha, tema pehmet keha enda vastu suruda, tema lõhna nina-sõõrmetesse tõmmata. See naine ajas ta meeled hulluks isegi siis, kui Jakob tema peale ainult mõtles.

Johann tundis vist, et midagi Jakobi olemuses on muutunud, aga arvas, et see on tingitud ema otsusest.

„Ootame homseni,“ proovis ta venda lohutada. „Äkki muudab ema veel meelt, kui on maha rahunenud ja asja peale korralikult mõelnud.“

Jakob noogutas. Kõige enam tahtis ta aga karjuda, et tal on tegelikult pärandusest ükskõik. Et kui ta järele mõtleb, siis on päranduse jagamine isegi hea idee. Ta soovis Miinale head elu. Jakobil ei olnud millestki puudus, ta saab hakkama. Tal on nimi, ta on heast sugu-võsast ja ta on rikas. Kui üks pisike osa tema pärandusest jääb Miinale, siis ei tee see tegelikult mingit vahet. Pealegi võis arvata, et Jakobile leitakse rikas naine, kellega abielumine kindlustab tema varalist seisust veelgi. Tema elu see väike muutus ei mõjuta. Arvatavasti on see aga suur asi Miinale. Aga tundeküllus ei ole ühe krahvi jaoks sobilik, seda Jakob teadis. Niisiis ta vaikis ja oli tänulik, et vend oli muutuse tema näos ja olemises ema otsuse tagajärjeks arvanud. Et vend midagi muud ei arvaks, soovis Jakob talle head ööd ja läks oma tuppa. Sel ööl ei maganud ta üldse. Miina nägu ja soe naeratus olid silme ees niipea, kui ta silmad sulges.

Järgmisel hommikul ootas Miina saaliuksel, et noorhärradele hommikusööki serveerida. Ema ei olnud näha,

aga Miina teatas, et lossiproua olla mandrile sõitnud. Tal olevat seal asju ajada ja kuna külm on tulemas, tahtnud ta enne jää tulekut oma tegemistega ühele poole jõuda. Kui Johann küsis, kas Miina teab, mis asju lossiproua mandrile ajama läks, vastas Miina, et seda lossiproua talle ei öelnud. Johann vaatas Jakobi poole. Mõlemal oli sama küsimus huultel ja mõtetes, aga kumbki jättis selle oma teada. Kas oli tõesti nii, et Miina ei teadnud paran- dusest midagi, või ei tahtnud ta välja näidata, et teab? Pealtnäha käitus Miina nii, nagu poleks midagi muutu- nud. Ta valas neile teed ja pakkus leiba, naeratas soojalt, kui noorhärрад teda selle eest tänasid. Jakob ei suutnud Miinat silmist lasta. Miina oli hommikupäikese kiirtes, mis aknast sisse voolasid, isegi kaunim, kui Jakob mäle- tas. Pärast pühapäeva ja kirikus mahakuulutamist on ta minu jaoks kadunud, oli ainuke mõte, mis Jakobi peas ringi käis. Ema teeb kindlasti kõik selleks, et neil ei oleks mingit võimalust teineteist näha. Jakob tundis, et ta peab veel korra Miinaga kokku saama. Ema äraolek oli Jakobi viimane võimalus.

Johann oli venda juba pikka aega silmas pidanud ja tal ei jäänud märkamata, kuidas Jakob Miinat igal sammul jälgis. Selles, mida ta venna silmadest välja luges, polnud mingit kahtlust. Äkitselt sai ta aru, kuidas selle Miina-asjaga tegelikult on. Väikevend oli piigasse armu- nud. Skandaal! Ta tundis, kuidas ohjad tema kätte anti. Vanema vennana pidi ta nüüd otsustavalt tegutsema. Jumal tänatud, et ta veel siin oli. Selline ebasünnis asi tuli kohe ära lõpetada. Lõbutsemine oli üks asi, armumine

hoopis midagi muud. Ja Johann oli selles asjas päris kindel: siin ei olnud tegemist ainult väikese lõbutsemisega.

„Ei, nüüd tuleb tööle hakata. Kaua me siin ikka vedeleme. Päike juba ammu kesktaevas. Lähme vaatame, kuidas selleaastase viljasaagiga on. Arvan, et opman on siin. Saame ema nende asjadega pisut aidata ja sul on nagunii vaja lossiga seotud vastutust õppima hakata. Emal on meesterahva abi vaja ja mida rutem sa aru saad, kuidas asjad käima peavad, seda parem. Lähme!“

Jakob heitis vennale halvustava pilgu, aga kui Johann ruumist ei lahkunud ja peale käis, et mõlemad minema peavad hakkama, sai ta aru. Johann teadis või igatahes aimas, mis Jakobi ja Miina vahel tegelikult toimub, ja heakskiitu see asi ei saanud. Seda Jakob mõistis. Ta pööras pilgu Johannilt Miinale. Paistis, et vend ei kavatsegi teda Miinaga üksi jätta. Miina vastas tema pilgule. Ta naeratas, aga ta silmad olid kurvad. Jakob proovis end veenda, et Miina saab tänu ema otsusele endale hea elu. Kui järele mõelda, siis oligi see võibolla kõige tähtsam. Jakobi elu oli juba sünnist saati ette määratud. Varsti on tema kord naine võtta ja selles asjas ei anta talle just palju arvamisoigust. Nii olid need asjad olnud enne tema sündi ja nii on need kindlasti ka pärast tema surma. Krahviseisus nõudis teatud käitumist ja valikutele, mis sellest erinesid, tema elus ruumi ei olnud. Selle koha pealt oli Miina elu isegi parem. Loomulikult olid tal teised katsumused, aga Jakobile tundus, et Miinal on rohkem valikuid – tema enda valikuid. Jakob ajas end pikkamisi jalgadele, Johanni pilk põletavalt turjas, ja hakkas venna õhutusel

ukse poole astuma. Enne saalist väljumist heitis ta Miinale viimase pilgu.

„Ma soovin sulle head elu, Miina. Loodan, et sa saad õnnelikuks.“

Miinalt vastust ootamata lahkus ta saalist. Oleks ta vaid minuti veel seisatanud, oleks Miina vastus temani jõudnud.

„Sa jääd mu südamesse, Jakob Pontus Stenbock.“

# 1

Päikse varased kiired tungisid halastamatult kardinat vahelt tuppa ja paitasid soojalt Ellen Nilssoni nägu. Kui palju Ellen ka proovis, ei jätnud need teda rahule. Oli aeg üles tõusta. Ta heitis pilgu kellale – 6.30. Laupäeva hommik. Ellen pööras pilgu paremale. Ase tema kõrval oli tühi, järelikult oli Peeter juba üleval. Laupäev, oleks ju mõnus pisut veel uimerdada. Niipea, kui see mõte peast läbi käis, ta naeratas. Nii Ellen kui ka Peeter olid hommikuinimesed. Peeter isegi rohkem kui Ellen. Ellen võis veel mõnikord tunnikese kauem magada, aga ei läinud vist päevagi, kui Peeter juba enne kuut köögis poleks kolistanud. Seetõttu oligi nii läinud, et hommikusöögi tegemine oli perekonnas Peetri kohustus, ja talle paistis see tööjaotus meeldivat. Ellen ei mäletanudki, millal tema viimati oli hommikusöögiks laua katnud. Arvata võis, et ta oli seda siiski kunagi teinud, aga see pidi sel juhul olema päev, kui Peeter ära oli või kui ta end hästi ei tundnud. Peeter oli alati hiljemalt kell kuus köögis ja hommikusöögi valmistamist võttis ta tõsiselt. Kui Ellen teiselt korruselt kööki tuli, ootas teda alati rikkalik laud: praetud peekon, munad, võileivad, puder. Oli selge, et hommikusöök oli Peetri jaoks päeva tähtsaim eine. Ellenil polnud selle vastu midagi. Ka temale meeldis nende hommikulauas veedetud aeg. See oli ainuke võimalus rahulikult rääkimiseks, asjade arutamiseks ja plaanimiseks. Pärast seda kadusid

mõlemad tööle ja kuna nii Elleni kui ka Peetri töö nõudis rohkemat kui üheksast viieni töötamine, juhtus tihti, et õhtusööki söid nad eri aegadel. Võibolla oligi see põhjuseks, miks just hommikusöök mõlema lemmikaeg oli. See oli nagu igapäevane teraapia, mida mõlemad vajasisid, et jaksata elukatsumustele vastu panna.

Ellen ei olnud põlishiidlane, nagu kutsuti neid, kes saarel sündinud olid. Peeter oli tema ellu ilmunud üliõpilaspäevil, kui nad mõlemad rahvatantsuga tegelesid ja nad tantsurühmas paari pandi. Ellen oli Tartust ja Peeter Hiiumaalt. Peeter oli teda oma rahuliku olemusega kohe rabanud. Miski ei paistnud meest kõigutavat. Ellenil oli Peetri rahu vaja. Tema enda elu enne ülikooli oli olnud kõike muud kui rahulik. Peeter oli üksik laps ja oli näha, et ta vanemad olid ta armastusega üle külvanud. Ta mõjus nii turvalisena. Elleni elu oli olnud kaootiline: vanemate lahtetus, poolõde ja rahapuudus. Peetrile ilmselt meeldis kellelegi toeks olla, aasta pärast nende esimest kohtumist tegi ta abieluettepaneku ja Ellenile tundus, nagu oleks ta loteriil peavõidu saanud.

Kui nad pärast ülikooli olid arutanud, kuhu elama minna, olid nad valinud Tallinna, Hiiumaa, Tartu ja kogu Eestimaa vahel. Noorena tundub nende valikute tegemine ju lihtne ja mõlemad olid olnud valmis kasvõi pärapõrgusse kolima, kui seal ainult tore oleks. Muu nagu polnudki sel ajal tähtis, peaasi et nad koos on. Lõpuks olid nad Peetri vanematega rääkides kuulnud, et mehe ema on haigeks jäänud ja vajab abi. Nii tegi elu valiku nende eest. Nad kolisid Kärdlasse. Kassarisse, kus Peetri

vanemad elasid, nad siiski kolida ei tahtnud. Kärkla andis võimaluse eraeluks, ämmast-äiast pisut eemal ja samas küllalt lähedal, et abiks olla, kui seda vaja on.

Kultuurikrahh, mis oli Hiiumaale kolimisele järgnenud, oli Ellenil veel siiani meeles. Esimesed aastad olid olnud rasked. Ellen oli end tundnud väga üksikuna ja raske oli olnud sõpru leida. Hiidlased ei olnud teda omaks võtnud, aga väikses kohas on see vajalik, et end hästi tunda. Ellen oli arvanud, et laps oleks selle probleemi lahendanud. Ta oli olnud kindel, et lapse kaudu saaks tundma õppida teisi vanemaid ja niimoodi kogukonda sisse saada, aga laps oli jäänudki unistuseks. Kõik uuringud olid näidanud, et tervis on mõlemal korras, aga rasedaks polnud Ellen jäänud. See oli siiaaani nende ühine lein ja palju hommikuid oli kulunud selleks, et asjast rääkida, arutada, lahendusi otsida ja ka koos nutta. Mis on elu mõte, kui sul last ei ole? See oli küsimus, mis tihti üles kerkis ja mida nad Hiiumaale kolimise algusaastatel sageli arutanud olid. Nüüd oli sellest ajast juba varsti kolmkümmend aastat möödas ja nad olid oma saatusega leppinud. Mõlemad olid Hiiumaal rahul ja Ellenile meeldisid nii ta töö kui ka uued sõprussuhted, mis aastatega olid tekkinud. Kogu nende elu oli nüüd Hiiumaal.

Ellen töötas Kärkla raamatukogu juhatajana ja Peeter oli Töötukassas osakonnajuhataja. Nende elu oli lõpuks ometi oma rööpad leidnud ja nad olid sellega rahul.

Ei, aeg üles tõusta. Köögist oli kohvilõhna tunda ja seda ei suutnud Ellen enam ignoreerida. Ta haigutas ja ringutas veel kord, enne kui jalad üle voodiääre ajas ja üles tõusis.